

enkele opmerkingen over de samenhang met het Convenant kunnen hier niet ontbreken. Het sluiten van dit Convenant heeft ertoe bijgedragen dat de boete opgelegd aan Interpay vanwege de vermeend excessieve tarieven voor PIN-transacties is ingetrokken.¹⁷ Het sluiten van het Convenant heeft er ook voor gezorgd dat alle geschillen zijn ingetrokken. Opmerkelijk daarbij is dat het Convenant slechts een compensatie regelt voor de (te?) hoge tarieven in 2005, terwijl de door de NMa onderzochte en beboete periode 1998 tot en met 2001 behelst. Daarenboven heeft de NMa zelfs nog in 2004, ondanks diverse prijsverlagingen, aangegeven de tarieven "nog steeds te hoog" te achten.¹⁸ Het convenant lijkt daarmee slechts tegemoet te komen aan een enkele doelstelling van de Boeterichtsnoeren, te weten

het voorkomen van toekomstige overtreding(en). Aan het terughalen van (dodegewichts) welvaartsverlies lijkt geen aandacht geschonken.

Daarnaast ontstaat door de goedkeuring van het Convenant en tegelijkertijd intrekken van de boete een erg vreemde situatie. Het Convenant is opgesteld om alle geschillen in der minne te schikken en lijkt onder invloed van de NMa beschikking tot stand te zijn gekomen. Nu de NMa afziet van het opleggen van een boete aan Interpay, lijken het Convenant en diverse prijsverlagingen van Interpay onder onjuiste druk tot stand te zijn gekomen. Hoe een en ander is gelopen laat zich echter pas definitief beoordelen als de beslissing op bewaar inzake Interpay wordt gepubliceerd. Alsdan zal waarschijnlijk een nieuw hoofdstuk worden toegevoegd aan deze saga.

¹⁷ Persbericht NMa, 22 december 2005, 'NMa herzielt boetes banken en Interpay', http://www.nmanet.nl/nederlands/home/actueel/nieuws_persberichten/
¹⁸ Zie persbericht, 28 april 2004.

Emile Jutten

Senior economic advisor – Sector Regulatory Affairs & Compliance, NS, op persoonlijke titel

Actualiteiten Internationaal

Het arrest Sumitomo: verjaring is geen verjaring?¹

De Commissie is krachtens art. 81, lid 1, EG belast met het toezicht op de toepassing van de in art. 81 en 82 EG neergelegde beginselen. Om deze taak te kunnen vervullen is bij Verordening 1/2003² de Commissie de bevoegdheid toegekend om ondernemingen te dwingen vastgestelde inbreuken te beëindigen en geldboeten en dwangsommen op te leggen. Op grond van Verordening 2988/74 is de bevoegdheid van de Commissie om wegens inbreuken op het communautaire mededingingsrecht geldboeten of sancties op te leggen, gebonden aan een verjaringstermijn van vijf jaar.³

In het arrest van het Gerecht van eerste aanleg in de zaak Sumitomo draait het om de vraag of de vaststelling van een inbreuk tevens als een sanctie valt aan te merken en of verjaring van de bevoegdheid om geldboeten en dwangsommen op te leggen, verjaring van de bevoegdheid om een inbreuk vast te stellen met zich meebrengt.⁴ Het Gerecht beantwoordt deze vraag ontkennend.

De feiten

Bij beschikking van 21 november 2001 heeft de Commissie vastgesteld dat een groot aantal ondernemingen inbreuk hebben gemaakt op het kartelverbod van art. 81 EG door deel te nemen aan een reeks afzonderlijke afspraken die twaalf verschillende markten voor vitamineproducten beïnvloedden.⁵ In het kader van deze afspraken zouden de betrokken ondernemingen onder meer prijzen voor de verschillende producten hebben vastgesteld, verkoopquota hebben toegewezen, prijsverhogingen zijn overeengekomen, een systeem hebben opgezet voor de controle op en de naleving van de overeengekomen regelingen en hebben deelgenomen aan een structuur van regelmatige bijeenkomsten om hun plannen uit te voeren. Het aantal deelnemers en de duur van elk kartel verschilde, maar allen waren actief tussen september 1989 en februari 1999. Voor de vastgestelde inbreuken op acht van de twaalf markten legde de Commissie boetes op van in totaal € 855 miljoen. Voor de inbreuken op de overige markten niet. De reden hiervoor was dat de inbreuken op die markten meer dan vijf jaar voordat de Commissie haar onderzoek begon, waren beëindigd. Daardoor was het recht van vervolging verjaard. Voor deze inbreuken kon derhalve geen geldboete worden opgelegd, maar kon alleen een verbodsbeschikking worden genomen. In de Commissiebeschikking werden de ondernemingen daarom gelast deze onmiddellijk te beëindigen, indien zij dat nog niet hebben gedaan, en zich voortaan te onthouden van de vastgestelde onrechtmatige handelingen of gedragingen die hetzelfde

¹ Mr. drs. K.J. Defares en mr. S.M. Goossens, advocaten bij Stek.

² Verordening nr. 1/2003 van de Raad van 16 december 2003 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van art. 81 en 82 van het Verdrag, PbEG 2003 L 1. Verordening 1/2003 heeft Verordening 17/62 over de toepassing van art. 81 en 82 van het Verdrag vervangen.

³ Verordening 2988/74 van de Raad van 26 november 1974 inzake de verjaring van het recht van vervolging en van tenuitvoerlegging op het gebied van het vervoers- en mededingingsrecht van de Europese Economische Gemeenschap, PB 1974 L 319. Vgl. art. 25 van Verordening 1/2003.

⁴ Arrest van het Gerecht van Eerste Aanleg van 6 oktober 2005, gevoegde zaken T-22/02 en T-23/02, Sumitomo, nog niet gepubliceerd in de jurisprudentie.

⁵ PbEG 2003 L 6.

de of een soortgelijk doel tot gevolg hebben. Ook de Japanse ondernemingen Sumitomo en Sumika (hierna gezamenlijk: 'Sumitomo') hadden volgens de Commissie deelgenomen aan de geheime kartels. In het bijzonder werd Sumitomo verantwoordelijk gehouden voor inbreuken op de vitamine H-markt en de markt voor folinezuur. Deze zouden respectievelijk van oktober 1991 tot april 1994 en van januari 1991 tot juni 1994 hebben geduurd. Sumitomo stelde tegen de Commissiebeschikking beroep tot nietigverklaring in bij het Gerecht van Eerste Aanleg. In essentie op de grond dat de beweerdelijke inbreuken verjaard zijn en daarom niet langer voorwerp kunnen zijn van een boetesbeschikking of van andersoortige beschikkingen, zoals een verbodsbeschikking.

Het arrest van het Gerecht

Ter adstructie van haar beroep voert Sumitomo twee middelen aan. In de eerste plaats wordt betoogd dat op grond van de toepasselijke verordening de Commissie niet alleen geen boete kon opleggen, maar evenmin een beschikking ter vaststelling van een inbreuk kon geven. Het Gerecht wijst dit betoog van de hand. Hiertoe herinnert het Gerecht er in de eerste plaats aan dat het in het algemeen belang is dat mededingingsversturende gedragingen en overeenkomsten worden vermeden, opgespoord en bestraft. Om die reden is de Commissie op grond van Verordening 17⁶ bevoegd ondernemingen tot beëindiging van een vastgestelde inbreuk te dwingen en in geval van overtreding geldboetes en dwangsommen op te leggen. De bevoegdheid om daartoe strekkende beschikkingen te geven omvat noodzakelijkerwijs ook de vaststelling van de betrokken inbreuk. De beëindiging van een inbreuk vóórdat de Commissie een beschikking vaststelt, vormt op zich geen omstandigheid die de Commissie belet haar bevoegdheden tot vaststelling en bestraffing van een inbreuk op de mededingingsregels uit te oefenen. Volgens vaste rechtspraak blijft de Commissie bevoegd boetes op te leggen, ook indien de mededingingsversturende gedragingen en de mogelijkheid dat deze schadelijke gevolgen hebben, niet langer bestaan. Eveneens kan de Commissie een beschikking nemen tot vaststelling van een inbreuk die de betrokken onderneming al heeft beëindigd, op voorwaarde dat de Commissie aantoonbaar daarbij een gewettigd belang te hebben.⁷

Het Gerecht overweegt dat om te bepalen of een beschikking tot vaststelling van een inbreuk onder het begrip 'sancties' valt, die de Commissie na het verstrijken van de in de betrokken bepaling bedoelde verjaringstermijn niet kan opleggen, in aanmerking moet worden genomen dat de teksten van het gemeenschapsrecht in verschillende talen zijn opgesteld en dat de verschillende taalversies gelijkwaardig authentiek zijn; de uitlegging van een bepaling van gemeenschapsrecht vereist daarom een vergelijking van de verschillende taalversies. Meer in het algemeen moet eveneens rekening

gehouden worden met de context en de doeleinden die worden beoogd door de regeling waarvan de bepaling deel uitmaakt, aldus het Gerecht. Het Gerecht stelt in dit verband vast dat de term 'sanctie' in de zin van Verordening 2988/74 uitsluitend tot doel heeft de bevoegdheid van de Commissie om wegens inbreuken geldelijke sancties op te leggen, aan één en dezelfde verjaringsregeling te onderwerpen, ongeacht de benaming die aan deze sancties is gegeven in de voorschriften waarbij zij zijn ingevoerd.⁸ Het Gerecht overweegt dat een beschikking tot vaststelling van een inbreuk geen sanctie in de zin van art. 1, lid 1 vormt en dus niet onder de in deze bepaling bedoelde verjaring valt.⁹ Het argument dat verjaring van de bevoegdheid om geldboetes en dwangsommen op te leggen noodzakelijkerwijs verjaring van de impliciete bevoegdheid tot vaststelling van de inbreuk inhoudt, wordt evenmin aanvaard. Hiertoe stelt het Gerecht vast dat hoewel de bevoegdheid van de Commissie tot vaststelling van een inbreuk in de regeling slechts impliciet tot uiting komt, deze impliciete bevoegdheid de Commissie niet alleen bij het opleggen van boetes en dwangsommen ter beschikking staat. Het Hof heeft het bestaan van deze impliciete bevoegdheid erkend in het arrest van het Hof van Justitie in zaak 7/82, GVL/Commissie.¹⁰ De zelfstandigheid van de betrokken bevoegdheid kan dus niet worden ontkend en kan evenmin worden aangetast door het feit dat de bevoegdheid alleen mag worden uitgeoefend in geval van een gewettigd belang van de zijde van de instelling.

Verder betoogde Sumitomo dat het recht van de Commissie om de gewraakte beschikking te nemen krachtens een aantal algemene beginselen van gemeenschapsrecht was vervallen. Hiertoe werd een beroep gedaan op het rechtszekerheidsbeginsel, op de beginselen die de lidstaten gemeen hebben en op de onschuldpresumptie.

Wat betreft het beroep op het rechtszekerheidsbeginsel overweegt het Gerecht dat het niet ontdekken door de Commissie van een opzettelijk geheim gehouden, onrechtmatige overeenkomst niet kan worden aangemerkt als een nalatige handelswijze. Er kan geen sprake zijn van schending van de rechtszekerheid, doordat de Commissie het onderzoek naar de betrokken inbreuken eerst vijf jaar en enkele maanden na de datum van de beëindiging daarvan heeft ingesteld, en de beschikking eerst zeven en een half jaar na deze datum heeft gegeven. Ook het beroep op algemene beginselen inzake verjaring die de rechtsstelsels gemeen zouden hebben verwerpt het Gerecht. Het beroep op de in art. 6, tweede lid, EVRM neergelegde onschuldpresumptie heeft evenmin succes. In dit verband overweegt het Gerecht "dat het vermoeden van onschuld niet verhindert dat de aansprakelijkheid van een beschuldigde komt vast te staan na een procedure die volledig is afgerond volgens de voorgeschreven regels en in het kader waarvan het recht van verweer volledig kon worden uitgeoefend, ook al kan aan de persoon die de inbreuk heeft gepleegd, geen

6 Zie noot 2.

7 Rechtsoverweging 37.

8 Rechtsoverweging 60.

9 Rechtsoverweging 61.

10 Jurispr. 1983, 483.

sanctie worden opgelegd omdat de bevoegdheid daartoe van de bevoegde instantie is verjaard".¹¹

Het tweede middel van Sumitomo betrof het argument dat de Commissie niet bevoegd was om bij beschikking vast te stellen dat het kartelverbod was geschonden. In dit verband herhaalt het Gerecht de overweging dat de beëindiging van een inbreuk op de mededingingsregels vóórdat de Commissie een beschikking geeft, op zich geen omstandigheid vormt die de Commissie belet de bevoegdheid tot vaststelling van deze inbreuk uit te oefenen. De Commissie kan een beschikking geven tot vaststelling van een inbreuk die de betrokken onderneming reeds heeft beëindigd, op voorwaarde dat de Commissie hierbij een gewettigd belang heeft. Dat de Commissie na het verstrijken van de verjaringstermijn geen bevoegdheid meer heeft om overtreders boetes op te leggen, belet als zodanig niet dat een beschikking wordt gegeven ter vaststelling dat die inbreuk in het verleden is gepleegd, aldus het Gerecht.

Ten aanzien van de argumenten van verzoeksters met betrekking tot de onbevoegdheid van de Commissie, overweegt het Gerecht dat deze in wezen niet de vraag aan de orde stellen of de Commissie bevoegd was om bij beschikking inbreuken uit het verleden vast te stellen, maar de vraag of de Commissie in casu een gewettigd belang had bij een dergelijke beschikking. Volgens het Gerecht wordt hiermee in feite kritiek uitgeoefend op de wijze waarop de Commissie in casu met haar bevoegdheid is omgesprongen.

Het Gerecht stelt vast de Commissie weliswaar heeft betoogd dat, naast het belang van verduidelijking van een rechtssituatie, andere belangen de vaststelling van een verbodsbeschikking kunnen rechtvaardigen, zoals de noodzaak om ondernemingen tot voorbeeldig gedrag aan te zetten, het belang om recidive te ontmoedigen, en het belang dat de benadeelde partijen de nationale civiele rechterlijke instanties kunnen aanzeken. Het Gerecht is echter van oordeel dat uit de beschikking niet blijkt dat de Commissie daadwerkelijk heeft onderzocht of zij al dan niet een dergelijk belang had. Omdat de Commissie slechts een generieke opsomming heeft gegeven van verschillende hypothesen, zonder deze te bewijzen en daarmee aan te tonen dat zij een gewettigd belang had om ten aanzien van verzoeksters een beschikking tot vaststelling van deze inbreuken te geven, vernietigt het Gerecht de beschikking voor zover deze betrekking heeft op Sumitomo.

Commentaar

Het arrest van het Gerecht is niet zo zeer van belang vanwege het feit dat Sumitomo de litigieuze beschikking van de Commissie van tafel weet te krijgen. Immers, het beroep tot nietigverklaring is uitsluitend succesvol vanwege gebreken in de motivering. Het Gerecht overweegt dat de Commissie niet heeft aangetoond dat zij een gewettigd belang had om ten aanzien van Sumitomo een beschikking tot vaststelling van de mededingingsinbreuken te geven; de Commissie zou niet concreet hebben uitgelegd waarom het in onderhavige geval noodzakelijk

was dat de al beëindigde inbreuken werden vastgesteld.

Sumitomo is voor de mededingingspraktijk vooral interessant vanwege de stellingen met betrekking tot de rechten van ondernemingen (ook al lopen ze enigszins door elkaar heen). Zo was betoogd dat de ratio van de communautaire verjaringstermijnen is dat inbreuken na een zekere tijd niet meer worden onderzocht en niet meer leiden tot enige sanctie (beginsel van rechtszekerheid). Verder was aangevoerd dat de Commissie de in art. 6, lid 2, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) neergelegde onschuldpresumptie had geschonden.

Het Gerecht toont zich van deze argumenten niet erg onder de indruk. Het beroep op het rechtszekerheidsbeginsel wordt verworpen met de redenering dat de in Verordening 2988/74 vervatte verjaringstermijn alleen van toepassing is op de bevoegdheid om geldelijke sancties op te leggen, maar dat deze niet geldt voor de bevoegdheid van de Commissie om 'vaststellingen' te doen, i.e. dat de mededingingsbepalingen zijn geschonden. Anders gezegd: een beschikking tot vaststelling van een inbreuk vormt geen sanctie in de zin van Verordening 2988/74 en valt dus niet onder de daarin bedoelde verjaring. Dat de Commissie het vermoeden van onschuld heeft miskend, is volgens het Gerecht evenmin gebleken. In de betrokken mededingingsprocedure heeft Sumitomo immers alle procedurele waarborgen genoten die aan ondernemingen moeten worden verleend voordat een beschikking tot vaststelling van een inbreuk kan worden gegeven.

Op het arrest van het Gerecht valt het nodige af te dingen. In deze bijdrage beperken wij ons tot het oordeel dat de 'vaststelling' van een inbreuk op de mededingingsregels geen sanctie is. Wij volstaan met enkele korte opmerkingen.

Het punitieve karakter van de vaststelling in de 89 pagina's tellende Commissiebeschikking – waarin de Commissie de deelnemers van het vitaminekartel een van de hoogste boetes ooit oplegt – dat Sumitomo heeft deelgenomen aan kartelafspraken, is naar onze mening evident. De Commissiebeschikking ten aanzien van Sumitomo doet sterk denken aan een schuldigverklaring zonder oplegging van straf. Dat, wegens verjaring, de Commissie geen boete oplegt – niet kán opleggen – doet hieraan geen afbreuk. Uit het arrest valt namelijk af te leiden dat het onderzoeken en vervolgens 'vaststellen' van een inbreuk, zonder dat de Commissie een boete kan opleggen, omdat de bevoegdheid haar daartoe ontbreekt, onderdeel is van een doelbewuste strategie van de Commissie om naleving van de mededingingsbepalingen af te dwingen. De door de Commissie met deze strategie nagestreefde doelstellingen zijn onder meer: i) ondernemingen tot voorbeeldig gedrag aanzetten door bijzonder ernstige

¹¹ Rechtsoverweging 106.

inbreuken aan het licht te brengen, ii) recidive ontmoedigen en iii) benadeelde partijen die niet over dezelfde mogelijkheden als de Commissie beschikken om bewijs van een mededingingsinbreuk bijeen te brengen, gemakkelijker maken bij de nationale civielrechtelijke instanties een vordering in te stellen.¹²

Bijgevolg lijkt de 'vaststelling' van een mededingingsinbreuk, zoals in *Sumitomo*, geheel op zichzelf te staan en door de Commissie te worden ingezet als handhavingsinstrument om naleving van de mededingingsregels af te dwingen. Tegen deze achtergrond kunnen vraagtekens worden geplaatst bij het oordeel van het Gerecht dat het opleggen van geldelijke sancties wél onder de verjaringstermijn van Verordening 2988/74 valt en de vaststelling van de inbreuk niet. De redenering van het Gerecht overtuigt in ieder geval niet.

Ofschoon de Commissie het aannemelijk acht dat *Sumitomo* de inbreuken meer dan vijf jaar voordat het onderzoek begon had beëindigd en daarom geen boete oplegt, is het duidelijk dat door de vaststellingsbeschikking 'het publiek' in het algemeen en ondernemingen waarmee handelsrelaties worden (of werden) onderhouden in het bijzonder voortaan toch met andere ogen naar de betrokken onderneming(en) zal kijken. Het lijkt geen twijfel dat een vaststellingsbeschikking zoals in het beschreven arrest een diffamerend karakter heeft en voor *Sumitomo* zeer schadelijke gevolgen kan hebben. Het belang van *Sumitomo* om bij het Gerecht beroep tot nietigverklaring in te stellen, is daarmee gegeven.

Maar ook om een andere reden was er voor *Sumitomo* alle aanleiding om de Commissiebeschikking aan te vechten. Het feit dat de Commissie wegens verjaring van de gedragingen alleen beschikt over het vaststellingsinstrument en geen boete (meer) kan opleggen, zegt namelijk niets over de (on)mogelijkheid van benadeelde partijen om in een civiele procedure bij de nationale rechter wegens schending van het kartelverbod schadevergoeding te eisen. Integendeel, een dergelijke vaststellingsbeschikking zet de deur wagenwijd open voor schadevorderingen bij de civiele rechter.¹³ Met een vaststellingsbeschikking in de hand heeft een benadeelde partij zonder meer goede kansen op succes. In een civiele procedure zal de geadieerde rechter waarschijnlijk sterk leunen op door de Commissie, na een doorgaans langdurige mededingingsprocedure, gedane vaststellingen en zich om die reden én omdat hem de specifieke mededingingsrechtelijke expertise doorgaans ontbreekt, daarachter scharen. Wellicht is dat ook de bedoeling van de Commissie. Het Groenboek schadevorderingen wegens schending van de communautaire antitrustregels dat de Commissie op 21 december 2005 heeft gepubliceerd¹⁴ lijkt daarop te wijzen.

Groenboek schadevorderingen wegens schending van de communautaire antitrustregels

Met het Groenboek opent de Commissie het debat dat gericht is op de totstandkoming van een doeltreffender systeem om schadevorderingen in te stellen wegens inbreuk op de mededingingsregels. Achtergrond is om na de modernisering van het procesrecht ten aanzien van de toepassing van art. 81 en 82 EG ook te komen tot een adequate en efficiënte regeling voor schadevorderingen wegens schending van de mededingingsregels. In dit verband wordt geconstateerd dat om een concurrerende economie tot stand te brengen niet alleen openbare handhaving, i.e. de toepassing door de Commissie en de mededingingsautoriteiten, van belang is, maar ook private handhaving, i.e. de toepassing van de mededingingsbepalingen in civiele procedures bij de nationale rechter. Volgens het Groenboek vullen openbare en private handhaving elkaar aan en moeten zij daarom optimaal worden gecoördineerd. Van private handhaving in de lidstaten is volgens de Commissie tot dusverre echter nauwelijks sprake. Met het discussiestuk wordt beoogd na te gaan wat de belangrijkste hinderpalen zijn om te komen tot een doeltreffender systeem voor schadevorderingen en de maatregelen die eventueel moeten worden genomen om dit systeem te verbeteren.

In het bestek van deze bijdrage is onder meer interessant de constatering in het Groenboek dat besluiten van mededingingsautoriteiten belangrijke gevolgen kunnen hebben voor de mogelijkheid van gelaedeerde partijen om hun vorderingen te bewijzen. In dit verband vraagt de Commissie belanghebbenden om in te gaan op de vraag of de bewijslast teneinde aan te tonen dat de mededingingsregels geschonden zijn verlicht moet worden. Een van de daarbij gesuggereerde opties is dat inbreukbesluiten van mededingingsautoriteiten voor de civiele rechter bindend zullen zijn of dat ingeval van een besluit waarbij een inbreuk is vastgesteld, de bewijslast dient te worden omgekeerd. Tot 21 april 2006 kunnen bij de Commissie opmerkingen over het Groenboek worden ingediend.

Slotopmerking

Het vaststellen van een inbreuk door de Commissie kwalificeert niet als sanctie in de zin van Verordening 2988/74 en valt dus niet onder de verjaringsregels van Verordening 2988/74, aldus het Gerecht in *Sumitomo*. Verordening 1/2003 is op dit punt gelijklopend.¹⁵ Ondernemingen die betrokken zijn geweest bij verboden gedragingen die zijn beëindigd meer dan vijf jaar voordat de Commissie haar onderzoek is begonnen, kunnen dus niet achteroverleunen en zich zonder meer veilig wanen. Benadeelde partijen kunnen naar aanleiding van een beschikking, zoals in *Sumitomo*, die er uitsluitend toe strekt een inbreuk vast te stellen, immers een

¹² Rechtsoverweging 121.

¹³ Vgl. *Courage en Crehan*, *Jurispr.* 2001 I-6297.

¹⁴ COM(2005) 672.

¹⁵ Zie ook art. 64 Mw. Op grond van deze bepaling vervalt de bevoegdheid van de raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit tot boeteoplegging of een last onder dwangsom vijf jaar nadat de overtreding is begaan.

civiele schadevordering instellen¹⁶. Ook nadat de Commissie of een mededingingsautoriteit geen bevoegdheid meer heeft om een boete op te leggen. Zo is de verjaaringstermijn om in Nederland een vordering tot schadevergoeding in te stellen vijf jaar.¹⁷ De termijn begint (pas)

¹⁶ Zie in dit verband de conclusie van advocaat-generaal Geelhoed van 26 januari 2006 in *Manfredi e.a.*, gevoegde zaken C-295/04, C-296/04, C-297/04 en C-298/04, nog niet gepubliceerd in de Jurisprudentie. In deze zaken gaat het om door partijen tegen een aantal verzekeringsmaatschappijen ingestelde vorderingen tot terugbetaling van te veel betaalde premie nadat de Italiaanse mededingingsautoriteit had vastgesteld dat de verzekeringsmaatschappijen het kartelverbod hadden overtreden.

¹⁷ Art. 310 Burgerlijk Wetboek.

te lopen de dag nadat de benadeelde met de schade als met de daarvoor aansprakelijke persoon bekend is geworden, en in ieder geval door verloop van twintig jaar na de gebeurtenis waardoor de schade is veroorzaakt. Tegen deze achtergrond roepen Sumitomo en het Groenboek tal van interessante vragen op in het licht van de rechten van de onderneming, zoals ten aanzien van de vaststelling van de omvang van de schade, het bewijs en de toepassing van clementieregelingen.

Tekst & Toelichting Structuurregeling, 2004

Structuurregeling & Corporate Governance

Tekst & Toelichting Structuurregeling heeft tot doel om aan allen die met de structuurregeling te maken hebben (ondernemingsrecht- en medezeggenschapsjuristen, ondernemingsraden), meer inzicht te verschaffen in de overwegingen die aan de wijziging van de structuurregeling ten grondslag liggen.

De auteurs van het boek hebben zich gericht op een veelheid aan bronnen, waaronder de Kamerstukken en de code van de commissie Corporate Governance onder leiding van Morris Tabaksblat. Deze uitgave geeft een zo volledig mogelijk overzicht van de parlementaire discussies over de wijziging van de structuurregeling. Om het inzicht in de totstandkomingsgeschiedenis te vergroten zijn ook de voorgestelde amendementen, de reacties daarop en de uitkomst van de stemming daarover opgenomen.

Het boek heeft een artikelsgewijze opzet. Na weergave van de tekst van het nieuwe en het oude wetsartikel (voor zover aanwezig) volgt een chronologisch overzicht van de uitleg die daaraan is gegeven tijdens de parlementaire behandeling. Deze uitleg wordt letterlijk aangehaald.

Redactie:
mr. E.M. Soerjatin,
mr. B.M.A. van Hussen,
mr. G.A.D. Dirks
Omvang: 402 pagina's
Prijs: € 46,50
Code: T&TSTRUCT
ISBN: 90 5409 397 8

Onze uitgaven zijn ook
verkrijgbaar via de
boekhandel

Bestel via
www.sdu.nl
of bel
(070) 378 98 80